

Η ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΑΚΚΑ

Τὴν 20 Ὀκτωβρίου 1954 ἐδόθη ἡ Β' ὁμιλία τῆς σειράς τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1954 - 1955 τῆς ΑΣΒΣ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 αἰθούσαν τῆς Σχολῆς. Τὸ βῆμα κατέλαβε ὁ διαπρεπὴς πολιτικὸς κ. *Λέων Μακκᾶς*, βουλευτὴς καὶ τ. Ὑπουργός, διὰ τὴν ἐκθέσῃ τὰς ἐντυπώσεις καὶ γνώμας τοῦ ἐκ τῆς τελευταίας συμφωνίας τῶν Δυτικῶν μετὰ τῆς Γερμανίας. Ὁ ὁμιλητὴς, μετὰ τὴν γνωστὴν σαφήνειαν, γλαφυρότητα, καὶ θάρρος τῆς γνώμης του, ἐγοήτευσεν, κυριολεκτικῶς, τὸ ἐκλεκτὸν καὶ πολυπληθέστατον ἀκροατήριόν του.

Ἡ ἐπικαιρότης τοῦ θέματος τοῦ θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ εἶναι ὄχι ἀπλῶς ζωντανὴ ἀλλὰ ζέουσα. Εὐρισκόμεθα μέσσω εἰς μίαν κοσμογονίαν καὶ ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι ἰδίως τὰ πλέον ἐπικαιρὰ καὶ τὰ πλέον ἐπίμαχα ἀκόμη ζητήματα ἐνδιαφέρουν, δὲν ἠθέλησα νὰ ἀφήσωμεν πολὺν καιρὸν —καὶ τὴν προοπτικὴν τὴν ὁποίαν ἴσως ἀπαιτεῖται νὰ ἀποκτήσωμεν— διὰ νὰ κρίνωμεν γεγονότα, διὰ τὰ ὁποῖα θεβαίως ὁ καθημερινὸς τύπος μᾶς πληροφορεῖ τακτικώτατα, τῶν ὁποίων ὁμως ἤμποροῦμεν σπανίως, διὰ μέσου τῆς δημοσιογραφικῆς ἀρθρογραφίας ἢ διὰ μέσου τῶν τηλεγραφημάτων τῶν ἀνταποκριτῶν, νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν σύνδεσιν, τὴν ἄλλην διάρθρωσιν, τὴν σημασίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀντικτύπους τοὺς ὁποίους ἤμποροῦν νὰ ἔχουν καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκομεν.

Πρόκειται διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀμύνης τῆς Εὐρώπης. Νομίζω ὅτι ἡ τελευταία τεσσαρακονταετία ἀπέδειξε πόσον στενὰ εἶναι συνδεδεμένη ἡ ἄμυνα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μετὰ τὴν ἄμυναν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς χερσονήσου μας. Εἰς τὰ 1915, μέσσω εἰς τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, ἔγινε σαφῶς ἀντιληπτὸν καὶ ἀπὸ τοὺς Δυτικοὺς Εὐρωπαίους ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ τέρμα, τὸ εὐνοϊκὸν τέρμα, ἐκείνης τῆς μεγάλης συρράξεως ἡ ὁποία εἶχε φέρεῖ εἰς σύγκρουσιν τὰς αὐτοκρατορίας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μετὰ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἐὰν τὸ μέτωπον παρέμενον ἕνα καὶ ἐὰν ἡ προσπάθεια κατεβάλλετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, δηλαδὴ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας, γεωγραφικῶς. Τότε ὁ Μπριὰν συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς δημιουργίας τοῦ νοτιανατολικοῦ μετώπου εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπετεύχθη ἡ συγκλίνουσα προσπάθεια πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην καὶ ἐπραγματοποιήθη ἡ ἀρχὴ τῆς νίκης εἰς τὰ 1918. Ἐπίσης, κατὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον, τὸ 1940, αὐτομάτως, οὕτως εἶπειν, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν μόνη ἡ Ἀγγλία ἠμύνετο μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς Γαλλίας, ἡ Ἑλλάς ὑφίστατο αἰφνιδιαστικὴν ἐπίθεσιν καὶ διὰ τῆς παραλλήλου ἀμύνης τῆς ἐπέτυχε πολλά, παρὰ πολλά. Δὲν πρόκειται σήμερον οὔτε νὰ ἐξάρωμεν τὰς συνετείας τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιστάσεως 1940—41 οὔτε καὶ νὰ τονίσωμεν πόσον εἰς τὴν Ἀγγλίαν λησιμονεῖται αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὅτι ἐκείνην τὴν ὥραν μόνη ἡ Ἑλλάς εὐρίσκατο κοντὰ τῆς.

Διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα, καὶ τὸ 1949 ἀκόμη, ὅταν ἀπεφασίσθη ἡ σύστασις καὶ ἡ ἴδρυσις τῆς Βορειοατλαντικῆς συμμαχίας, καὶ τότε ἐπίσης οἱ Δυτικοὶ δημοκρατικοὶ λαοὶ καὶ αἱ δυτικαὶ δημοκρατικαὶ Κυβερνήσεις διεπίστωσαν καὶ ἀντελήφθησαν ὅτι ἡ ἄμυνα τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, ἡ ἄμυνα τῆς Εὐρώπης, θὰ ἦτο μονομερὴς καὶ ἀτελής, καὶ ἐπομένως πλημμελής, ἐὰν συγχρόνως καὶ ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Τουρκία δὲν προσεχώρουν εἰς τὸ Βορειοατλαντικὸν σύμφωνον καὶ δὲν συνε-

τελείτο και δὲν ὠλοκληροῦτο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἢ πλήρης ἄμυνα τῆς Εὐρώπης. Ἀναφέρω τὰ εἰσαγωγικὰ αὐτά, μόνον και μόνον διὰ νὰ ὑπενηθμισῶ ὅτι ἢ ἀλληλεγγύη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μετὴν Νοτιοανατολικῆν εἶναι ἀπόλυτος και ὅτι, ἐπομένως, και σήμερον ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν τὸ θέμα και διὰ μέσου τῆς συνδέσεως αὐτῆς πρέπει νὰ ὀλοκληρώσωμεν τὴν προσοχὴν μετὴν ὁποῖαν θὰ κοιτάζωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῶν εὐρωπαϊκῶν πραγμάτων.

Ποία ὑπῆρξε ἡ τελευταία δεκαετία ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἄμυναν τῆς Εὐρώπης εἶναι εἰς ὅλους γνωστόν. Πρὸ δέκα ἀκριβῶς ἐτῶν, ὅταν ἤρχισε νὰ ἀπελευθερώνεται ἢ Εὐρώπη, ὑπῆρχε μία τάσις, μία θεωρητικὴ οὕτως εἶπειν—ἀλλὰ δυστυχῶς και ἐμπράγματος— τοποθέτησις τῶν Δυτικῶν Κυβερνήσεων σαφῶς εἰδυλλιακῆ. Ἐνόμιζαν τότε—οἱ περισσότεροι τουλάχιστον τῶν μεγάλων Κυβερνητῶν τῶν χωρῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου—ὅτι ἢ Σοβιετικὴ Ρωσία ἐνεπνεέτο ἀπὸ ἀπόλυτον καλὴν πίστιν. Ὑπῆρξε τὸ μέγα ἱστορικὸν σφάλμα τοῦ Ρουσσέλτ ὅτι ἐπίστευσε ἀπολύτως εἰς τὴν καλὴν θέλησιν και εἰς τὴν καλὴν πίστιν τοῦ Στάλιν. Πάντως, ἢ Ἀμερικὴ πρόεβη εἰς γενικὴν ἀποστράτευσιν τῶν ἐνόπλων τῆς δυνάμεων, ἢ Ἀγγλία ἐπίσης, ἢ δὲ Γαλλία δὲν εἶχε και πολλὰς δυνάμεις διὰ νὰ ἀποστρατεύσῃ. Καὶ ἐν γένει, ἢ τάσις τῶν ἐλευθέρων λαῶν ὑπῆρξε μία τάσις πραγματικοῦ ἀφοπλισμοῦ και εἰρηνικῆς πλέον κατευθύνσεως ὅλων τῶν προσπαθειῶν των. Ἀπλῶς διετηρήθη εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν μία τριμερὴς κατοχὴ ἀπὸ μέρους τῶν Ἀμερικανῶν, τῶν Ἀγγλων και τῶν Γάλλων. Καὶ ἢ ἀντίληψις ἢ ὁποία ἐδέσποξε τότε ἦτο ὅτι μεγαλύτερον κίνδυνον ἀπετέλει διὰ τὴν Εὐρώπην ἢ ἔστω και κατεστραμμένη, ἢ ἔστω και κατερειπωμένη Γερμανία, ἀπὸ μίαν Ρωσίαν τῆς ὁποίας δὲν εἶχον ἀκόμη ἀρχίσει, διὰ τοὺς Δυτικοὺς Εὐρωπαίους, νὰ ἐκδηλώνωνται αἱ πραγματικαὶ προθέσεις και ὕστεροβουλία. Ἐκτοτε παρατηροῦμεν μίαν ἄνοδον τῆς δυσπιστίας τῶν Δυτικῶν Εὐρωπαίων πρὸς τὴν Μόσχαν και μίαν ἀντίστοιχον ἔναρξιν μιᾶς κάποιας ἀνακτῆσεως, ἀναδιώσεως ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν. Αὐτὸς ὁ διπλοῦς ρυθμὸς τῶν δύο αὐτῶν πολιτικῶν τάσεων τῶν ἐλευθέρων λαῶν ὑπῆρξε τὸ θερμόμετρον ποῦ ἔδειξε πῶς ἀνῆλθε και κατῆλθε ἢ θερμοκρασία ὠρισμένων αἰσθημάτων, ὠρισμένων καταστάσεων, και ἐφθάσαμεν εἰς τὸ 1949 διὰ μέσου, δυστυχῶς, τῶν τρομακτικῶν γεγονότων τῆς Τσεχοσλοβακίας και τῶν ἐπίσης τραγικῶν, τῶν ἀκόμη τραγικωτέρων, ἢμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ, ποῦ διεδραματίσθησαν μετὸν ἰδικόν μας συμμοριτοπόλεμον, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ 1949, εἰς τὴν συνειδητοποίησιν, τέλος, τοῦ ὅτι ὁ γερμανικὸς κίνδυνος εἶναι πολὺ μικρότερος ἀφ' ὅτι τὸν ἐφαντάζοντο οἱ Δυτικοὶ Εὐρωπαῖοι, ἐνῶ ὁ σοβιετικὸς κίνδυνος εἶναι ὁ ὑπ' ἀριθ. ἓνα τοιοῦτος. Εἰς τὸ 1949 ἰδρῦθη ἢ Βορειοατλαντικὴ Συμμαχία και συγχρόνως εἰς τὸ Στρασοῦργον τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης. Προηγουμένως, ἓνα ἔτος πρίν, και αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις τῆς ταχύτητος μετὴν ὁποῖαν ἐπῆλθε ἢ μεταστροφή, ἓνα ἔτος πρίν, εἰς τὰς Βρυξέλλας, τὸν Μάιον τοῦ 1948, εἶχε συναφθῆ ἢ συνθήκη τῶν Βρυξελλῶν μεταξὺ Ἀγγλίας, Γαλλίας και τῶν τριῶν κρατῶν τῆς Μπενελουξ ἐναντίον τῆς Γερμανίας. Τὸ καταπληκτικὸν δὲ εἶναι ὅτι ἔτιρα αὐτὴν τὴν συνθήκην ἐπαναφέρουν κατὰ ἓνα κάποιον τρόπον ἐν ἰσχύϊ—διότι εἶχε ἐν τῇ μεταξὺ ἀτογήσει—και τὴν μεταβάλλον ριζικῶς διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἢ Δυτικὴ Γερμανία εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν Συμμαχίαν και διὰ νὰ στραφῇ πλέον αὐτὴ ἢ συνθήκη εἰς ἄμυναν ἔναντι τῆς Ρωσίας.

Εἰς τὸ 1950, ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν, εἶχομεν τὰ γεγονότα τῆς Κορέας—και

ἔδω ὀφείλω νὰ κάμω μίαν προσωπικὴν πλέον ἀνακοίνωσιν. Διότι εἶχον πολὺ συνδεθῆ εἰς τὰ 1950 μὲ τὴν προσπάθειαν τοῦ τότε ἀρχηγοῦ τῆς ἀγγλικῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ νῦν πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας κ. Τσῶρτσιλ ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως Εὐρωπαϊκοῦ στρατοῦ. Πολλοὶ κατηγοροῦσαν καὶ κατηγοροῦν καὶ μέμφονται τὸν Ἀγγλον πρωθυπουργὸν ὅτι, ἐνῶ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1950 ἐν Στρασβούργῳ (ἂν δὲν ἀπατώμαι παρουσίᾳ καὶ τοῦ ἀγαπητοῦ φίλου μου κ. Καλλία, τότε ἀντιπροσώπου ἐπίσης τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ Στρασβούργου), ἔγινε ὁ σαλπικτηῆς μιᾶς μεγάλης ιδέας, τῆς ιδέας τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ στρατοῦ ὑπὸ δημοκρατικὸν ἔλεγχον, καὶ ἐνῶ ὁ ἴδιος ἐτόνισε τότε σαφῶς ὅτι καὶ ἡ Ἀγγλία θὰ συμμετεῖχε τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ αὐτοῦ στρατοῦ, ὑπανεχώρησε μεταγενεστέρως. Θὰ ἐνθυμῆται δὲ ὁ ἀγαπητὸς κ. Καλλίας ὅτι εἰς τὸ μέσον τοῦ λόγου ἐκείνου τοῦ κ. Τσῶρτσιλ ἐσηκώθη ὁ ἄλλοτε πρωθυπουργὸς τῆς Γαλλίας κ. Πῶλ Ρενώ καὶ εἶπεν: «Ἴδου ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν τῆς Εὐρώπης· χειροκροτήσατέ τον» καὶ ὅλη ἡ Βουλὴ ἐχειροκρότησε τὸν κ. Τσῶρτσιλ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν παρασκηνακῶς εἶχον πολὺ ἀναμειχθῆ τότε εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν καὶ μὲ εἶχε τιμῆσει καὶ ὁ κ. Τσῶρτσιλ μὲ τὴν αἴτησιν τῆς γνώμης μου, ὅσον ἀφορᾷ τὰς σκέψεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπρυτάνευον ἐδῶ ἐν Ἑλλάδι, ἠμπορῶ νὰ σᾶς εἶπω ὅτι εἶχε τακτικὴν σημασίαν ἐκείνη ἡ στροφή τοῦ Τσῶρτσιλ. Ἐνθυμοῦμαι δηλ. σαφῶς ὅτι ἀπέβλεπε καὶ μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἀπέβλεπε ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὸ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν διατήρησιν τῶν ἔστω καὶ ὀλίγων ἀμερικανικῶν στρατευμάτων ἐν Εὐρώπῃ καὶ δι' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λόγον, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ Ἀμερικὴ ἐφαίνετο συνταρασομένη ἀπὸ τὸ δρᾶμα τῆς Κορέας καὶ κινδυνεύουσα νὰ ἀναγκασθῆ νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖ τὸ σύνολον τῶν ἐν Εὐρώπῃ δυνάμεών της, ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἠθέλησε, μὲ μίαν συνταρακτικὴν χειρονομίαν, νὰ δώσῃ μίαν ἐγγύησιν εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς ὅτι καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι σοβαρῶς σκέπτονται διὰ τὴν ἀμυνάν των καὶ ἐπομένως δὲν ἔπρεπε ἡ Ἀμερικὴ νὰ τοὺς ἐγκαταλείψῃ. Αὐτὴ ἦτο ἡ δεσπόζουσα σκέψις εἰς τὴν πολιτικὴν στροφήν τὴν ὁποῖαν ἔκαμεν ὁ Ἀγγλος ἡγέτης καὶ ἔτσι ἐξηγεῖται διατὶ μὲ τόσην εὐκολίαν, ὅταν μετὰ ἐνάμιον ἢ δύο ἔτη ἦλθε ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ βταν τὰ πράγματα εἶχον μεταβληθῆ, ἐλησμονήσῃ τὴν πρωτοβουλίαν ἐκείνην καὶ ἠρνήθη τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ στρατοῦ.

Πάντως, ὑπὸ τὸ σάλπισμα τοῦ Τσῶρτσιλ ἀνεπτύχθη τότε μία τεραστία κίνησις διὰ τὴν δημιουργίαν αὐτῆς τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀμύνης. Ἡ ἀξία δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινοτήτος Ἀμύνης, τὴν ιδέαν τῆς ὁποίας ἐνηγγελίσθησαν οἱ Γάλλοι καὶ διὰ σειράς πρωτοβουλιῶν ἔθεσαν ὡς πρῶτον ἄρθρον τῆς διεθνούς των πολιτικῆς, δὲν συνίστατο τόσον εἰς τὸ μέγεθος καὶ τὴν σημασίαν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τὰς ὁποίας θὰ ἐκινητοποιεῖ, ὅσον εἰς τὴν νέαν μορφήν τὴν ὁποῖαν θὰ ἔδιδε εἰς τὴν διεθνή ζωήν. Διότι ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης Ἀμύνης ἡ ὁποία κοινῶς ὀνομάζεται ΕΚΑ, (CED ἐν Γαλλίᾳ, Communauté Européenne de Défense, ΕΚΑ ἐν Ἑλλάδι, Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης Ἀμύνης), εἶχε τοῦτο τὸ χαρακτηριστικόν: ὅτι ἀπετέλει, καθιέρωνε καὶ ἐπέβαλλε μίαν ὑπερεθνικὴν ἐξουσίαν εἰς ζητήματα θεμελιώδη ἐν τούτοις, ὅπως εἶναι τὰ ζητήματα τῆς Ἀμύνης τῶν Ἐθνῶν, εἰς ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα πλέον ζηλότυπος παρά ποτὲ αἰσθάνεται ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐθνικὴ κυριαρχία, δηλ. εἰς ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα, ἕως τώρα, καθ' ὅλα τὰ δημοκρατικώτερα τῶν Συνταγμάτων, ὁ Βασι-

λεὺς ἢ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους μὲ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ ἰδίου του μόνου Κοινοβουλίου ἐλάμβανε θέσιν, δηλ. εἰς ζήτημα κηρύξεως πολέμου, εἰς ζήτημα ἐπιστρατεύσεως, εἰς ζήτημα συνάψεως ἔπειτα εἰρήνης, εἰς ζητήματα τὰ ὁποῖα θὰ διεκύβευαν τὴν ζωὴν, τὴν περιουσίαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα, ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ, ὁλοκλήρων ἑκατομμυρίων ὑπῆρχόντων ἢ πολιτῶν του. Ἐν τούτοις εἰς ἓν τόσον ὀγκώδες, καὶ τόσον θεμελιώδες θέμα ἦλθαν ἐξ Κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ἀπεφάσισαν νὰ θυσιάσουν τὴν ἐθνικὴν τῶν κυριαρχίαν διὰ νὰ δημιουργήσουν μίαν ὑπερεθνικὴν ἐξουσίαν καὶ ἓνα δημοκρατικὸν ἔλεγχον, οὕτως ὥστε τὰ ζητήματα αὐτὰ νὰ μὴ λύωνται πλέον μὲ τὴν ἀρνησικυρίαν τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας ἀλλὰ νὰ λύωνται κατὰ πλειοψηφίαν μέσα εἰς τὰ Σώματα τὰ ὁποῖα θὰ διηύθυνον τὴν Εὐρωπαϊκὴν αὐτὴν Κοινότητα Ἀμύνης. Συγχρόνως, αὐτὴ ἡ μεγάλη Κοινότης Ἀμύνης εἶχε καὶ ἓν ἄλλο τεράστιον πλεονέκτημα: τὴν Γαλλογερμανικὴν συμφιλίωσιν. Ὅφειλω νὰ εἴπω ὅτι εἶναι πλέον κοινὴ συνείδησις ὅλων τῶν ἱστορικῶν ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν δεινῶν τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ ἑκατὸν ὀλοκλήρων ἐτῶν, ὀφείλεται εἰς τὴν δυσπιστίαν, εἰς τὴν διαρκῆ σύγκρουσιν, εἰς τὴν συχνοτάτην σύρραξιν τῶν δύο μεγάλων λαῶν τῆς Δύσεως: τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ Γερμανικοῦ.

Ἦδη—καὶ ἦτο φυσικὸν μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1939—45—αὐτὸ τὸ δῶ αἰσθημα τῆς δυσπιστίας ἔναντι τῶν Γερμανῶν εἶχεν ἀυξήσει. Ἀλλὰ ἐγένετο συγχρόνως ἀντιληπτὸν ὅτι ἔπρεπε κάποτε νὰ λήξῃ αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις τῆς διαρκοῦς καχυποψίας, τῶν διαρκῶν ἐπιθέσεων τοῦ ἐνὸς ἔναντι τοῦ ἄλλου καὶ—κατὰ τὰ τελευταῖα ἑβδομήντα χρόνια—ἐξακολουθητικῶς τῶν Γερμανῶν ἔναντι τῶν Γάλλων. Καὶ ἐγένετο τότε ἀντιληπτὸν ὅτι μέσα εἰς τὴν ἑνωματώσιν αὐτὴν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, μέσα εἰς τὴν ὑπερεθνικὴν αὐτὴν μορφήν καὶ συγχρόνως ἐν τῇ ὁποίᾳ θὰ ἐλάμβανε ἡ Ἀμυνα τῆς Εὐρώπης αὐτῆς, ὅτι ἑνωματούμενος ἐκεῖ ὁ Γερμανικὸς στρατὸς δὲν θὰ ἦτο ἐπικίνδυνος πλέον καὶ δὲν θὰ ἦτο εὐκόλον νὰ ἀναδιώσῃ ὁ γερμανικὸς μιλιταρισμὸς, νὰ ἀναδιώσῃ ἡ παλαιὰ κακὴ ἕξις τοῦ Μεγάλου λεγομένου Γερμανικοῦ Ἐπιτελείου, οὕτως ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν ἐκ νέου κίνδυνοι ὅπως στραφοῦν αἱ γερμανικαὶ δυνάμεις καὶ πάλιν πρὸς τὴν Γαλίαν καὶ πρὸς τὴν Δύσιν. Αὐτὰ ἦσαν τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀμύνης.

Ὅφειλω ὁμῶς νὰ τονίσω, διότι ὁμιλοῦμεν τελεῖως ἀντικειμενικῶς, ὅτι εἶχε συγχρόνως καὶ πολλὰ μειονεκτήματα. Εἶχε πρῶτον τὸ μειονεκτήμα ὅτι ἐστηρίζετο ἐπάνω εἰς μίαν πολὺ στενὴν γεωγραφικὴν βάση. Ἐνῶ εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης εἴμεθα 15 τὰ ἐλεύθερα Εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἐνῶ εἰς τὴν Ὁργάνωσιν τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ εἴμεθα, ἂν δὲν ἀπατώμαι 17, ἐν τούτοις μεταξύ 6 καὶ μόνον ἐξ αὐτῶν, τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Ἰταλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τοῦ Λουξεμβούργου, ἐγένετο καὶ συνεκροτήθη ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης Ἀμύνης. Καὶ ὁμολογῶ ὅτι τότε, εἰς ἐπανειλημμένας μου ἀγορεύσεις εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ Στρασβούργου, ἐπέκρινα καὶ ἐμέμφθην τὴν στενότητα αὐτὴν τῆς βάσεως, ἡ ὁποία τόσον λόγῳ τῆς ἀπουσίας τῆς Ἀγγλίας, ὅσον καὶ λόγῳ τῆς ἀπουσίας τῆς Βαλκανικῆς ἐλευθέρως Εὐρώπης, ἐστερεῖτο τῆς γεωγραφικῆς καὶ δυναμικῆς ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς ὑποστάσεως ἡ ὁποία θὰ τῆς ἐπέτρεπε πράγματι νὰ ζήσῃ καὶ ἐντόνως νὰ λειτουργήσῃ.

Ἡ ἀπουσία τῆς Ἀγγλίας εἶχε ἐπίσης βαθύτατα συγκινήσει μεγάλην μερίδα τῆς γαλλικῆς κοινῆς γνώμης, διότι οἱ Γάλλοι ἐσκέπτοντο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον:

Καλά : ἐνσωματούμεθα εἰς μίαν οἰκογένειαν μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ βέβαια κοντά μας εἶναι καὶ οἱ Ἴταλοί, οἱ Βέλγοι κ.τ.λ. Ἄλλὰ μία Γερμανία ἐβδομήκοντα, ἴσως αὖριον ὀγδοήκοντα, ἑκατομμυρίων κατοίκων, μὲ ἓνα δυναμισμόν τοῦ ὁποίου καθημερινῶς ἔδιδε καὶ νέα δείγματα, μὲ τὴν καταπληκτικὰ κεραυνοδόλον, ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ, ἀνασυγκρότησιν καὶ τῆς βιομηχανίας τῆς καὶ τῆς ὄλης τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀπετέλει ἀντίπαλον ἔναντι τοῦ ὁποίου ἢ Γαλλία, μὲ τὴν κούρασιν τῶν δύο μεγάλων παγκοσμίων πολέμων καὶ συγχρόνως μὲ τὴν αἱμορραγίαν τὴν ὁποίαν ὑφίστατο τότε εἰς τὴν Ἰνδοκίαν, πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀντιταχθῇ, νὰ συναγωνισθῇ ; Ἐνῶ, σὰς ἔλεγαν οἱ Γάλλοι, ἐὰν ἔχωμεν κοντά μας καὶ τοὺς Ἄγγλους, ἢ Ἀγγλία καὶ ἢ Γαλλία ἡμποροῦν μέσα εἰς αὐτὴν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Κοινότητα νὰ δημιουργήσουν μίαν ἐσωτερικὴν ἰσορροπίαν, ἢ ὁποία νὰ μειώνῃ τοὺς κινδύνους πιθανῆς μελλοντικῆς ἡγεσίας τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἢ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης Ἀμύνης ἦτο ἀσφαλῶς ἀσθενῆς. Καὶ ἔτσι ἐξηγεῖται διατι καὶ ἢ Γαλλία ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐδίστασε προτοῦ φέρει τὴν συνθήκην ὑπὸ τὴν ψῆφον καὶ ὑπὸ τὴν κύρωσιν τῆς Γαλλικῆς Βουλῆς καὶ διατι, ἐπὶ πλεόν, ἢ σοβιετικὴ προπαγάνδα εὖρε τὸν ἀπαραίτητον καιρὸν νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ ὑπονομεύσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶχε γίνεῖ ὑπὸ τύπον ὑπογραφῶν, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν εἶχε λάθει τὴν ἰσχὺν ἐνὸς ζωντανοῦ κειμένου, ἐφ' ὅσον ὅλαι αἱ Βουλαι δὲν τὸ εἶχον ἐπικυρώσει. Διότι τὴν Εὐρωπαϊκὴν Κοινότητα Ἀμύνης τὴν ἐπεκύρωσαν μόνον ἢ Γερμανικὴ Βουλὴ καὶ αἱ Βουλαι τῆς Μπενελούξ : Βελγικῆ, Ὁλλανδικῆ καὶ τοῦ Λουξεμβούργου, ἀλλὰ οὔτε ἢ Γαλλικὴ οὔτε ἢ Ἰταλικὴ τὴν εἶχον ἐπικυρώσει. Ὅποτε ἤλθε εἰς τὴν ἐξουσίαν εἰς Παρισίους ἓνας δυναμικώτατος ἡγέτης, σχεδὸν ἄγνωστος, τουλάχιστον εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, μέχρι τότε, ὁ κ. Μαντῆς—Φράνς.

Ὁ κ. Μαντῆς—Φράνς, εὐρισκόμενος, ὄντως, πρὸ μιᾶς ἐξόχως δραματικῆς γαλλικῆς καταστάσεως, τόσον εἰς τὴν Ἰνδοκίαν καὶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ὅσον καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἀκόμη, μὲ αὐτὴν τὴν ἐκκρεμότητα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀμύνης, ἀπεφάσισε, μὲ πράγματι μεγάλην θεληματικότητα, νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὴν κατάστασιν. Ἡ ἐκκαθάρσις τῆς καταστάσεως ἔγινε βέβαια διὰ ὑποχωρήσεων, ἔγινε δι' ἀπαγκιστρώσεων, ἔγινε διὰ παραχωρήσεων. Αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει δι ἴσως, ὅπως πολλοὶ Γάλλοι τὸ πιστεύουν, θὰ ἀποβῇ καὶ ὁ θεληματικὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἐπάνω εἰς τὸ ξεκαθαρισμένον ἤδη ἔδαφος θὰ οἰκοδομήσῃ. Πάντως, τὸ γεγονός εἶναι ὅτι ἀφοῦ ἐξεκαθάρισε διὰ τῆς πλήρους ὑποχωρήσεως τὴν αἱμορραγίαν τῆς Ἰνδοκίνας, ἀφοῦ ἔδωσε ὠρισμένας θετικὰς ὑποσχέσεις αὐτονομίας εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ἀνέλαθεν ἐπίσης νὰ ἐκκαθαρίσῃ καὶ τὸ ζήτημα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀμύνης, εἰς τὸ ὁποῖον ὅμως εἶχε τὴν πολὺ ἐπικριθεῖσαν ἀτολίαν νὰ μὴ λάβῃ ὁ ἴδιος καὶ ἢ κυβέρνησις του θέσιν. Ἄφησε δηλαδὴ τὴν Γαλλικὴν Βουλὴν μόνῃ τῆς νὰ ἀποφασίσῃ, χωρὶς ἢ Κυβέρνησις νὰ ψηφίσῃ οὔτε ὑπὲρ οὔτε κατὰ τῆς κυρώσεως τῆς συνθήκης αὐτῆς. Πάντως, ἢ ψῆφος ὑπῆρξε ἀποριπτικὴ, ὀφείλω ὅμως νὰ σημειώσω ὅτι τὴν συνθήκην τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀμύνης τὴν ἀπέρριψαν οἱ Γάλλοι χάρις εἰς τὴν συμμαχίαν ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ τῶν 9ῆ κομμουνιστῶν βουλευτῶν. Ἐὰν αὐτοὶ οἱ ὑπείκοντες εἰς τὰ συνθήματα τῆς Μόσχας δὲν εἶχον ψηφίσει ἔναντίον, ἐὰν εἶχον ἔστω καὶ ἀπόσχει, ἢ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης Ἀμύνης θὰ εἶχε τύχει μικρᾶς πλειοψηφίας. Πάντως δὲν συζητῶ

αυτήν τὴν λεπτομέρειαν, ἀλλὰ τὴν ἀναφέρω διὰ νὰ καταδείξω πόσον ἐπικίνδυνον εἶναι εἰς ὄρισμένας περιστάσεις νὰ διχάζεται ὁ ἔθνικὸς κόσμος μίᾳς χώρας, ὁπότε εἶναι φυσικὸν ὁ κομμουνισμὸς νὰ ἀνάγεται εἰς τὸν διαιτητὴν τῆς καταστάσεως. Πάντως, ἡ Γαλλικὴ Βουλὴ, εἰς τὰς 30 Αὐγούστου, ἀπέρριψε τὴν συνθήκην καὶ ἐδημιουργήθη ἐκείνην τὴν ὥραν ἕνα ἀληθινὸν χάος.

Εὐρισκόμην τότε εἰς τὴν Ἀμερικὴν δι' ἄλλην ὑπόθεσιν, μίαν ὑπόθεσιν ἣ ὁποία μᾶς συγκινεῖ πολὺ περισσότερον, τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου. Ἀλλὰ ἦτο τόση ἡ συγκίνησις τῶν Ἀμερικανῶν διὰ τὸ χάος τὸ ὅποιον ἐδημιουργεῖτο εἰς τὴν Εὐρῶπην, ὥστε μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴν παρακολουθῶ καὶ αὐτὸ τὸ δρᾶμα. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἠσθάνθησαν θαυτάτην πικρίαν καὶ ζυωροτάτην ἀπογοήτευσιν, καὶ μάλιστα ἱκανὴν ἀγανάκτησιν διὰ τὴν στάσιν αὐτὴν τῆς Γαλλίας. Ἐφοβήθησαν ὅτι κατέρρει δολόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀμύνης τὸ ὅποιον σιγὰ σιγὰ εἶχον οἰκοδομήσει εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρῶπην καὶ διηρωτῶντο ἐάν θὰ ἐξηκολούθουν νὰ βοηθοῦν αὐτὴν τὴν Εὐρῶπην, ἣ ὁποία δὲν ἤθελε πραγματικὰ νὰ ἀμυνθῆ θετικῶς καὶ νὰ δημιουργήσῃ μίαν συγκεκριμένην συγκρότησιν ἀμύνης. Ἐσκέφθησαν σοβαρῶς τότε οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Εὐρῶπην, νὰ ἀποσύρουν τὰ στρατεύματα τὰ ὁποία εἶχον ἐν Δυτικῇ Γερμανίᾳ—ὁπότε θὰ ἦτο αὐτόματος ἡ ἐγκατάλειψις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ἀπὸ τὰ ἀγγλικὰ στρατεύματα ἀνάμνη, διότι ἡ Ἀγγλία τὴν διατήρησιν τῶν στρατευμάτων τῆς ἐν Δυτικῇ Γερμανίᾳ τὴν εἶχε συνυφάνει καὶ ἐξαρτήσαι ἀπὸ τὴν παράλληλον διατήρησιν τοῦ ἀμερικανικοῦ ἐκεῖ στρατοῦ.

Εἶναι φανερὸν τί θὰ ἐσήμαινε ἡ ἐγκατάλειψις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὰ ἀγγλοσαξωνικά στρατεύματα, ἰδίως ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν: περιορισμὸν ἴσως τῆς ἀμύνης τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καὶ τῆς Εὐρώπης εἰς μίαν περιφέρειαν ἐξαπλουμένην ἀπὸ τὰς Βρεταννικὰς Νήσους ἕως τὴν Ἰσπανίαν, ἴσως τὴν Νότιον Ἰταλίαν, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Τουρκίαν. Οἱ ζωτικώτεροι χώροι τῆς Εὐρώπης, οἱ βιομηχανικῶς πλουσιώτεροι χώροι τῆς Εὐρώπης, ὅλον τὸ Βέλγιον, ὅλη ἡ Δυτικὴ Γερμανία, ὅλη ἡ Γαλλία, ὅλη ἡ Βόρειος Ἰταλία, δηλαδὴ αὐτὸ τοῦτο τὸ βιομηχανικὸν καὶ πολεμικὸν, ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ, ὁπλοστάσιον τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης θὰ ἐκηρύσσετο ἀνυπεράσπιστον καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἡ εὐκολὸς λεία ἐνδὸς ἀπλοῦ στρατιωτικοῦ περιπάτου τῶν ἐχθρῶν.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας ἐπεσκέφθη τότε τὰς φίλας πρωτεούσας, διὰ νὰ συλλέξῃ τὰ στοιχεῖα καὶ διὰ νὰ εὕρῃ ἕναν κοινὸν παρονομαστήν, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον θὰ ἤμποροῦσε νὰ στηριχθῆ ἡ νέα ἄμυνα τῆς Εὐρώπης, ἡ νέα Εὐρωπαϊκὴ ὀργάνωσις. Καὶ ἐφάνη ἀπὸ τὸ ταξίδιον αὐτὸ καὶ ἀπὸ τὰς ἐπαφὰς τὰς ὁποίας εἶχε, ὅτι ἴσως ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἄμυνα θὰ ἐγίνετο καὶ θὰ ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ μέσα εἰς τὴν πολὺπλοκὸν ἐμπλοκὴν δύο διαφορετικῶν ἄξωνων. Δύο ἄξονες: Εἰς τὸ ἄθροισμα, τὸ βορειοατλαντικὸν σύμφωνον, εἰς τὸ ὅποιον συμμετέχουν ὅλοι οἱ δυτικοὶ Εὐρωπαῖοι πλὴν τῶν Γερμανῶν, αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ Καναδάς, καὶ ἐκ τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Τουρκία. Ἐάν, ἐσκέφθη τότε ἡ διπλωματία, εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν αὐτὸ σύμφωνον προσχωρήσῃ καὶ ἡ Γερμανία, τὸ ζήτημα λύεται. Τὸ πρόβλημα ὅμως δὲν ἦτο καὶ τόσον ἀπλοῦν. Διότι ἡ Γαλλία, ἡ ὁποία κατὰ μέγα μέρος ἀπέρριψε τὴν Συνθήκην τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀμύνης, ἐκ τοῦ φόβου τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς Γερμανίας—ἐνδὸς ἐπανεξοπλισμοῦ ὁ ὁποῖος ὑπὸ τὴν Συνθήκην ἐκείνην θὰ ἦτο ἡλεγ-

μένος και ένσωματωμένος μέσα εις ένν γενικόν έξοπλισμόν— κατά πόσον μείζονα λόγον θά έναντιώνετο έναντίον ένός άνεξελέγχτου και άνεξαρτήτου έντελώς έπαν- έξοπλισμού τής Γερμανίας, όπως έκείνος ο όποιος θά έγινετο έν άπλώς και μό- νον ή Γερμανία έκκαλείτο μέσα εις τό Βορειοατλαντικόν Σύμφωνον :

Πράγματι, από την δίοδον του 'Αγγλου 'Υπουργού των 'Εξωτερικών εις τό Παρίσι έγινε άντιληπτόν ότι έν επέμενε εις την άπλην αυτην λύσιν τής εισόδου τής Γερμανίας εις τό Βορειοατλαντικόν Σύμφωνον, ή ψήφος τής Γαλλικής Βουλής θά ήτο ακόμη πλέον πανηγυρικώς άρνητική. Τότε έξετάφη αυτό τό περίφημον σύμφωνον των Βρυξελλών δια τό όποιον σάς έκαμα παρεπιπτόντως λόγον προηγού- μένος. Εις τό 1948, εις μίαν έποχήν κατά την όποιαν ακόμη έφοβούντο την Γερ- μανίαν εις την Δυτικήν Ευρώπην, ειχε γίνει μία συνθήκη έντελώς άσημος, ή όποία ειχε περάσει σχεδόν άπρακτήρητος, μεταξύ των κρατών τής Μπενελούξ, τής 'Αγ- γλίας και τής Γαλλίας και ή όποία, κατά τό προοίμιόν της, σαφώς, όνομαστικώς, κατηγορηματικώς, έστρέφετο ως άμυνα κατά τής Γερμανίας. Αυτην την Συνθή- κην έσκέφθησαν οι 'Αγγλοι να επαναφέρουν εις την ζωήν, εις την πραγματικήν ζωήν, εις την έντονον ζωήν, και μεταβάλλοντες την αιχμήν της ή μάλλον την άσπίδα, την τοποθέτησιν τής άσπίδος, έναντι όχι πλέον τής Γερμανίας, αλλά έναντι τής Ρωσίας και τουναντίον μάλιστα εισάγοντες μέσα εις την Συνθήκην των Βρυ- ξελλών αυτην ταύτην την Γερμανίαν καθώς και την 'Ιταλίαν, ένόμισαν ότι θά ήτο δυνατόν να επιτύχουν τό ποθούμενον. Διότι κατ' αυτόν τον τρόπον ή Γερμανία δέν θά εισήγετο άπ' ευθείας εις τό Βορειοατλαντικόν Σύμφωνον αλλά δια μέσου αυτης τής μέσης καταστάσεως. τής νέας αυτης Ευρωπαϊκής 'Οργανώσεως, ή όποία θά ήδύνατο να έχη και ένν κάποιον, μικρόν έστω, πολύ μικρόν φεύ ! υπερεθνικόν χαρακτήρα. Και ούτω κατεσκευάσθη ο δεύτερος άξων τής νέας όργανώσεως.

'Υπ' αυτας τας συνθήκας ήρχισε μία διπλή προσπάθεια. 'Αφ' ένός μèn ήμων των ταπεινών έργατών τής Ευρωπαϊκής 'Ιδέας, εις τό Στρασοβουργον, άθόρυβος και καθαρως συμβουλευτική. Μετ' ολίγας δε ήμέρας, μόλις έτερματίσαμεν τό έργον μας, —και ήμπορω να τό ειπω με μίαν κάποιαν υπερηφάνειαν, βάσει του έργου του Στρα- σοβουργου— ήρχισεν ή έργασία, των ύπουργών των 'Εξωτερικών εις τό Λονδίνον.

Εις τό Στρασοβουργον άνεμείχθην πολύ εις την ύπόθεσιν αυτην, διότι μου έκαμαν την τιμήν να με εκλέξουν πρόεδρον τής ειδικής επιτροπής ή όποία ανέλαβε να εύρη την νέαν λύσιν εις άντικατάστασιν τής Ευρωπαϊκής Κοινότητας 'Αμόνης, δηλαδή να εύρη τας βάσεις επάνω εις τας όποιας θά ήμπορούσε να στηριχθή ή νέα αυτη Ευρωπαϊκή όργάνωσις. Ειργάσθημεν νυχθημερόν, ειργάσθημεν με τρομεράς δυσκολίας. 'Υπήρχον άπάνταστα άσυμβίβαστα. 'Ασυμβίβαστα πολιτικά, άσυμβίβαστα ψυχολογικά : πρώτον ή θέσις των 'Αγγλων, οι όποιοι ήθελαν να έλέγχουν την Ευρώπην αλλά χωρίς να έχουν ανάμειξιν εις τας ευθύνας να έχουν τον ωραιον ρόλον του Μέντορος, του άνευθόγου όμως και μη ύποχρεωμένου να καταβάλη μεγάλας προσπάθειας προσωπικώς. Οι Γάλλοι ήσαν διηρημένοι. Οι μισοί έκλαιον δάκρυα πικρά επάνω εις τον τάφον τής Ευρωπαϊκής Κοινότητας 'Αμόνης, διότι έβλεπαν ότι επανηρχόμεθα εις τό σύστημα των παλαιών συμμα- χιών και ότι δηλ ή πολιτική σκέψις άνθρώπων πως ο Ρομπέρ Σουμάν, ο Μπιντώ, ο Μωρίς Σουμάν, ο Πλεβέν, δηλς αυτης τής χορείας των Γάλλων πολιτικών οι όποιοι ειχον συνδέσει τό όνομά των με την ευρωπαϊκήν προσπάθειαν, έναικα-

γούσε. Καί διελογίζοντο πῶς θὰ ἦτο δυνατόν εἰς τὴν νέαν ὀργάνωσιν νὰ ἀναβιώσουν τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὑπερκρατικά, τὰ ὑπερεθνικά χαρακτηριστικά τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀμύνης, ἡ ὁποία ἡμῶς ἐν τῇ μεταξὺ εἶχε ἦδη ἀποθάνει. Οἱ δὲ ἄλλοι μισοί, οἱ ὅποιοι ἐπήγαιναν μὲ τὰς σκέψεις τῶν ἄκρων ἐθνικιστῶν ἢ ἐν τινι μέτρῳ τῶν συνοδοιπόρων, ἐσκέπτοντο πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον ὁ γερμανικὸς ἐξοπλισμὸς, διότι αὐτὸ ἦτο τὸ σχέδιόν των, αὐτὴ ἦτο ἡ φροντίς των, αὐτὸς ἦτο ὁ κυριώτερος ἀντικειμενικὸς των σκοπός.

Οἱ Γερμανοί, ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν, ἐδείκνυον μίαν στάσιν ἐντελῶς καὶ καθαρῶς εὐρωπαϊκῆν, καὶ εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ τοὺς πιστεύσωμεν. Διότι ὄντως, ἡ κυβερνώσα αὐτὴν τὴν στιγμήν τάξις ἐν Γερμανίᾳ εἶναι ἀκραιφνῶς δημοκρατικὴ καὶ ἐξ ἴσου κινδυνεύει ὅσον καὶ ἡ λοιπὴ Εὐρώπη ἀπὸ μίαν ἀναβίωσιν τοῦ γερμανικοῦ милитарισμού. Πράγματι δέ, οἱ Γερμανοὶ βουλευταὶ οἱ ὅποιοι συνειργάζοντο μαζί μας ἔδειχναν ὅτι ἐπρότασσαν πάσης ἄλλης σκέψεως τὴν σκέψιν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνσωματώσεως, διὰ τὸν θανάσιμον, ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ, τραυματισμὸν τῆς ὁποίας ἦσαν οἱ πρῶτοι οἱ ὅποιοι ἔχυναν, μαζί με τοὺς Γάλλους ὁμοφωνοῦντας, πικρὰ δάκρυα. Ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν εἴχομεν, φυσικά, τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δώσωμεν μίαν λύσιν.

Εὐτυχῶς, χάρις εἰς πολλοὺς συμβιβασμούς, χάρις εἰς πολλὰς ἐκατέρωθεν ὑποχωρήσεις, χάρις ἰδίως εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τοῦ τρομακτικοῦ κινδύνου ὁ ὁποῖος θὰ ἐδημιουργεῖτο ἐὰν δὲν εὐρίσκετο λύσις, χάρις εἰς ὅλα αὐτὰ ἐφθάσαμεν εἰς μίαν κοινὴν ἀπόφασιν, εἰς τὰς 24 Σεπτεμβρίου, εἰς τὸ Στρασβοῦργον. Αὕτη ἐψηφίσθη ἀπὸ τὰ τέσσαρα πέμπτα περίπου τῶν βουλευτῶν, μὲ ἐλαχίστας ψήφους ἐναντίον καὶ τινὰς ἀποχές, καὶ ἐχρησίμευσε μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὡς θάσις διὰ τὴν συζήτησιν τὴν ὁποίαν ἔκαμαν, εἰς τὸ Λονδίνον πλέον, οἱ ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑπευθύνως αὐτὴν τὴν φορὰν χειριζόμενοι τὸ ζήτημα ἐν ὀνόματι τῶν Κυβερνήσεων των. Εἰς τὰς 3 Ὀκτωβρίου ἐτερματίσθη ἡ Διάσκεψις τοῦ Λονδίνου καὶ ἀπὸ αὐτὴν προέκυψε ἡ νέα Εὐρωπαϊκὴ ὀργάνωσις, τῆς ὁποίας θὰ προσπαθῶσω ἐντελῶς ἀντικειμενικῶς νὰ τοῖσιω καὶ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα. Εἶναι καὶ τὰ μὲν καὶ τὰ δὲ πολὺ μεγάλα.

Τὸ πρῶτον τῆς πλεονεκτήματα εἶναι ὅτι ἐξασφαλίζει τὴν διατήρησιν τῶν ἀμερικανικῶν δυνάμεων ἐν Εὐρώπῃ. Καὶ ἐπαρκῶς ἐτόνισα προηγουμένως πόσῃ σημασίαν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτό, διότι ἡ Ἀμερικὴ διαθέτει καὶ τὴν ἀτομικὴν δόμβαν περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον λαόν, ὥστε ἡ αὐτόματος ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ ἐμπλοκὴ τῶν ἀμερικανικῶν δυνάμεων καὶ τῆς Ἀμερικῆς ὁλοκλήρου εἰς ἕνα ἀγῶνα, τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ὁποίου θὰ ἀνελάμβανε ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις δι' ἐπιθέσεως εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, θὰ ἦτο φυσικά τὸσον τρομακτικὴ διὰ τὸν ἐπιτιθέμενον, ὥστε θὰ ἀπεσόβει καὶ τὴν ἐπίθεσιν ἀκόμη. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ἡ παρούσα τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν καρδίαν τῆς Εὐρώπης θεωρεῖται ἀπαραίτητος, εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἐγγύησις καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιτυγχάνει ἡ νέα Εὐρωπαϊκὴ ὀργάνωσις.

Ἐκ παραλλήλου, ἐπιτυγχάνεται καὶ ἡ παρούσα καὶ ἡ διατήρησις τεσσάρων ἀγγλικῶν μεραρχιῶν, ἐπίσης ἐν τῇ Δυτικῇ Γερμανίᾳ, καὶ μεγάλης ἀεροπορικῆς δυνάμεως. Τεσσάρων μεραρχιῶν διὰ τὰς ὁποίας—πρωτοφανὲς εἰς τὴν κοινοβουλευτικὴν ἱστορίαν τῶν Ἀγγλων—ἐδέχθη ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ὅπως ἡ διαχείρισις καὶ ἡ ὅλη συντήρησις καὶ διοικητικὴ ὀργάνωσις των μὴ ἐξαρτᾶται πλέον ἀπο-

κλειστικώς ἀπὸ τὴν ἰδίαν τῆς κυριαρχίαν καὶ τὴν ἰδίαν τῆς βούλησιν μόνον, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν. Ὑπῆρξεν ἡ μόνη παραχώρησις ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὑπερεθνικῆς ἰδεολογίας.

Αὐτὰ εἶναι τὰ δύο μεγάλα πρῶτα πλεονεκτήματα. Τὸ τρίτον, καὶ τὸ κυριώτερον θεατικῶς, ὄχι τόσοσ ὡς ἀποτέλεσμα ὅσον διότι ἀπετέλει αὐτὸν τοῦτον τὸν σκοπὸν τῆς ὄλης ὑποθέσεως, εἶναι ὁ ἐπανεξοπλισμὸς τῆς Γερμανίας. Ὁ ἐπανεξοπλισμὸς τῆς Γερμανίας ἐπετεύχθη μέσφ αὐτοῦ τοῦ νέου συστήματος, μέσφ τῶν δύο αὐτῶν ἀξόνων, τοῦ ἀξονος τῆς Συνθήκης τῶν Βρυξελλῶν καὶ τῆς ἐμμέσου κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐντάξεως εἰς τὸ Βορειοατλαντικὸν Σύμφωνον Γερμανικοῦ στρατοῦ μέχρι ἐνὸς ὕψους 500 000 περίπου ἀνδρῶν, ὡς στρατοῦ μονίμου, μὲ ἀνάλογον ἀεροπορικὴν δύναμιν, ἀλλὰ χωρὶς τὴν δυνατότητα ὑπάρξεως ἐπὶ γερμανικοῦ ἐδάφους ὀρισμένης πολεμικῆς βιομηχανίας.

Αὐτὰ εἶναι τὰ τρία μεγάλα πλεονεκτήματα τῆς νέας Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, τῆς νέας Εὐρωπαϊκῆς ὀργανώσεως : ἡ παρουσία τῶν Ἀμερικανῶν, ἡ παρουσία τῶν Ἀγγλῶν, μὲ μίαν κάποιαν ἐνταξιν ὅσον ἀφορᾷ τὰς τέσσαρας μεραρχίας τῶν ὑπὸ μίαν ὑπερκρατικὴν κοινὴν διοίκησιν διὰ πλειοψηφίας ἀποφασίζουσιν, καὶ ὁ ἐπανεξοπλισμὸς τῆς Γερμανίας.

Ἀπέναντι ὅμως αὐτῶν τῶν πλεονεκτημάτων ὑπάρχουν, δυστυχῶς, καὶ πολλὰ μειονεκτήματα. Τὸ πρῶτον καὶ κυριώτερον εἶναι ὅτι ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ παλαιόν, εἰς τὸ κλασικόν, εἰς τὸ πατροπαράδοτον καὶ τὸ τόσοσ δυστυχῶς ὀλίγον ἐξασφαλιστικὸν σύστημα τῶν συμμαχιῶν. Αἱ συμμαχίαι, αἱ ὁποῖαι, ἀφ' ὅτου ὑπάρχουν ἄνθρωποι καὶ λαοί, δημιουργοῦνται ἐν ὄψει ἐνὸς κοινοῦ κινδύνου ἢ ἐν ὄψει μιᾶς κοινῆς καταστάσεως, αἱ συμμαχίαι εἶναι ἡ κλασικὴ μέθοδος τῆς συνεργασίας, τῆς πολεμικῆς συνεργασίας τῶν λαῶν. Ἀλλὰ τί ἀπέδειξε ἡ ἱστορία; Ἡ ἱστορία ἀπέδειξε ὅτι αἱ συμμαχίαι δὲν δημιουργοῦν καμμίαν πραγματικὴν ἐγγύησιν διὰ τοὺς συμμαχοῦς. Ἴσως καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν μας τῶν σαράντα τελευταίων ἐτῶν, πολλὰς περιπτώσεις θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ ἀνεύρωμεν παρασπονδίας συμμαχῶν μας. Διότι μία συμμαχία γινομένη ἐν ὀνόματι μιᾶς ἐθνικῆς κυριαρχίας ἠμπορεῖ εὐκολώτατα νὰ καταγγελθῆ καὶ ἡ καταγγελία εἶναι ὁ τίμιος τρόπος τῆς ἐγκαταλείψεως αὐτῆς. Ὑπάρχει, ὅμως, καὶ ὁ ὀλιγώτερον τίμιος, τῆς ἄνευ καταγγελίας παρασπονδίας. Ἐπανερχόμενοι δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀμύνης εἰς τὸ σύστημα τῶν συμμαχιῶν, ἐγκαταλείπομεν τὴν μεγαλύτεραν πραγματικῶς ἐπανάστασιν ἢ ὁποία εἶχε γίνετο εἰς τὴν διεθνή ζῶην κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη, διὰ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ δόγματος τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ὑπερεθνικῆς ἐξουσίας.

Μοῦ φαίνεται ὅτι καὶ ἄλλοτε σὰς τὸ εἶπον εἰς αὐτὴν τὴν αἴθουσαν : πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι ἔχει μικρύνει πολὺ ὁ κόσμος. Ἐχομεν στενέψει. Αἱ ἀποστάσεις ἔχουν πλέον τελείως ἐξουδετερωθῆ. Ἡ Εὐρώπη, τουλάχιστον ἐφ' ὅσον ἐμπνέεται ἀπὸ μίαν κοινὴν ἰδεολογίαν, ἀποτελεῖ πραγματικὰ ἓνα καὶ μόνον χῶρον, τοῦ ὁποίου κάθε ἔθνος καὶ κάθε κράτος οὐσιαστικῶς δὲν ἀποτελεῖ πλέον παρὰ μίαν ἀπλὴν ἐπαρχίαν. Ἐὰν αὐτὸ δὲν τὸ ἀντιληφθῶμεν, σημαίνει ὅτι δὲν ἀντελήφθημεν τίποτε.

Καὶ νομίζω ὅτι αὐτὸ ἀντελήφθησαν καὶ συνειδητοποίησαν οἱ Εὐρωπαῖοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν ὡς προμετωπίδα ὀλοκλήρου τῆς πολιτικῆς τῶν—τῆς ὄχι ρομαντικῆς ἀλλὰ καθαυτὸ ρεαλιστικῆς—νὰ θέσουν τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη τῆς

Ευρώπης, τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας τῆς Ευρώπης, τὴν ὑπερεθνικὴν τῶν ὀργάνωσιν καὶ ὁμοσπονδιακὴν τῶν συγκροτήσιν. Ἐν τούτοις ἐπὶ ἤλθε ἡ ἀναστολὴ αὐτῆς τῆς μεγάλης προόδου ἢ ὁποία εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἄκρον ἄκρον πλέον τῆς καθιερωσέως τῆς μέσα εἰς ἐπίσημα κείμενα, ὑπογραφέντα, ἀλλὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν μὴ κυρωθέντα. Διότι αὐτὴ ἡ μεγάλη πρόοδος ἐκμηδενίζεται διὰ τῆς ψήφου τῆς Γαλλικῆς Βουλῆς καὶ διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς Ευρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀμύνης ἀπὸ μίαν κοινὴν τοῦ παλαιοῦ κλασικοῦ τύπου συμμαχίαν.

Ἄλλὰ μήπως τουλάχιστον αὐτὴ ἡ ὀπισθοχώρησις ἐξαγοράζεται μὲ μίαν πραγματικὴν ἐνίσχυσιν δυνάμεων τῆς Δυτικῆς Ευρώπης; Δυστυχῶς ὄχι. Διότι ἴδου τί συμβαίνει εἰς τὴν βάση τῆς ἑλῆς ὑποθέσεως: Ὑπάρχει ὁ φόβος τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς Γερμανίας. Καὶ διὰ τὸ νὰ εὗρουν ἕνα συμβιβασμὸν μεταξὺ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ καὶ τοῦ φόβου τοῦ ἐπανεξοπλισμοῦ τῆς ἀναγκῆς τοῦ ἐπανεξοπλίσου μετρίως. Ἄλλὰ διὰ τὸ νὰ μὴ θίξουν τὴν φιλοτιμίαν τῆς καὶ τὸ νὰ μὴ γίνῃ καμμία διαφοροποίησις εἰς θάρος τῆς, ἢ εὐθυγράμμισις καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων γίνεται εἰς τὴν γραμμὴν τῆς περιορισμένης ἐξοπλιστικῆς δυναμικότητος καὶ παραγωγικότητος, ἐὰν ἠμποροῦμεν νὰ ὀμιλήσωμεν ἔτσι, ποῦ ἀναγνωρίζεται εἰς τὴν Γερμανίαν. Δηλαδή, ἐπειδὴ ὁ κοινὸς παρονομαστὴς ἐκ λόγων γερμανοφοβίας ἀπεφασίσθη νὰ εἶναι χαμηλὸς καὶ ἐπειδὴ ἀπεφασίσθη καὶ τὰ ἄλλα Κράτη νὰ μὴ ἔχουν ἐξαιρετικῶς πλεονεκτικὴν θέσιν ἀπέναντι τῆς Γερμανίας, ἀναγκαστικῶς κατῆλθε ὀλόκληρος ἡ στάθμη τῶν δυνάμεων αἱ ὁποῖαι διατίθενται διὰ τὴν ἀμυναν τῆς Ευρώπης καὶ ἡ ἰσοπέδωσις ἐγένετο πρὸς τὰ κάτω : ἡ ἰσότης συνιστάται εἰς τὴν κατωτέραν γραμμὴν. Βεβαίως, αὐτὸ εἶναι μία μείωσις τῆς ἀμυντικῆς παραγωγικότητος, ἢ ὁποία μὲ τὰς νέας προόδους τῆς πολεμικῆς τέχνης καὶ τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας καὶ τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης ἴσως νὰ ἰσοφαρίζεται, διότι ἴσως νὰ μὴ παίζουσι πλέον μεγάλον ρόλον αἱ δυνάμεις αἱ καθαρῶς ἀριθμητικαὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι συμμετέχουσι καὶ εἶναι ἄλλαι αἱ ἀποφασιστικαὶ δυνάμεις εἰς ἕνα μελλοντικὸν πόλεμον. Δὲν ὑπάρχει μολαταῦτα καμμία ἀμφιβολία ὅτι, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ψυχολογίας τῶν λαῶν, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐπιδράσεως τῆν ὁποῖαν ἡ ἀμυνα τῆς Ευρώπης ἠμπορεῖ νὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τῶν ἀπειλούντων τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου καὶ τῆς Ευρώπης, ἐπετεύχθη τὸ ἔλασσον καὶ αὐτὸ τὸ ἔλασσον εἶναι εἰς θάρος τῆς ἐν τῷ γίνεσθαι Ευρωπαϊκῆς Ὄργανώσεως.

Ἀφήνω καὶ ἄλλα μειονεκτήματα, ἀφήνω τὴν δυσχερείαν τοῦ ἐλέγχου ἢ ὁποία θὰ εἶναι πολὺπλοκος καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν ἀκριβῶς πρόκειται νὰ ἀγωνισθῇ κατ' αὐτὰς εἰς τὸ Παρίσι ὁ Γάλλος πρωθυπουργός, ἀφήνω τὸ πολὺπλοκον τῆς συγκροτήσεως τοῦ ὄλου μηχανισμοῦ πέραξ ἀπὸ δύο ἄξονας: τὸν ἄξονα τῆς Συνθήκης τῶν Βρυξελλῶν, ὅπως σὰς εἶπα, καὶ τὸ Βορειοατλαντικὸν Σύμφωνον.

Πέραξ δὲ δύο ἄξόνων οἱ ὁποῖοι δὲν περιλαμβάνουσι τὰ αὐτὰ κράτη δυστυχῶς. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ παράλογον. Διότι τὸ μὲν Βορειοατλαντικὸν Σύμφωνον, ἐπὶ παραδείγματι, περιλαμβάνει καὶ τὴν Δανίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν καὶ τὸν Καναδᾶν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνῶ τὸ Σύμφωνον τῶν Βρυξελλῶν περιλαμβάνει ἤδη μόνον ἑπτὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, τὴν Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Γερμανίαν καὶ τὰ τρία τῆς Μπενελούξ. Ὅλα αὐτὰ δημιουργοῦσι κατὰ τὸ συγκεχυμένον, κατὰ τὸ πολὺπλοκον, κατὰ τὸ ἀσφαλῶς πολὺ δυσκίνητον, καὶ ἔτσι ἀναγκάζομεθα νὰ καταλήξωμεν εἰς συμπεράσματα μεγάλης ἐπιφυλακτικότητος.

Νομίζω δηλ. ὅτι ἐπετεύχθη θεδαίως ἓνα κατασκευάσμα, ἀλλὰ τὸ κατασκευάσμα αὐτὸ εἶναι ἐμπειρικόν — ὥπως δὲ αὖσα θγαίνουσι ἀπὸ ἀγγλικούς ἐγκεφάλους, οἱ ὁποῖοι συχνὰ τὴν ἰδεολογίαν τὴν παραμερίζουσι ὑπὲρ καὶ μόνον ἐμβαλωματικῶν καὶ προχειρῶν λύσεων ὠρισμένων προσωρινῶν καταστάσεων. Αὐτὸ ἔκαμεν καὶ πάλιν ἡ Ἀγγλικὴ διπλωματία καὶ νομίζω ὅτι ἐστήριξε ἓνα οἰκοδόμημα ἐπάνω εἰς μίαν βασικὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἀστάθειαν καὶ ἀνισορροπίαν.

Εἶναι ὅμως ἀσφαλῶς πρόωρον νὰ συναγάγῃ κανεῖς συμπεράσματα περὶ τοῦ πῶς καὶ εἰς τί θὰ ἀναπτυχθῇ αὐτὴ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ὀργάνωσις. Ὑπάρχουσι κίνδυνοι ἐξασθενήσεως, ὑπάρχουσι καὶ πιθανότητες ἐμπλουτισμοῦ. Οἱ κίνδυνοι ἐξασθενήσεως προέρχονται ἀπὸ τὴν σοβιετικὴν πίεσιν, ἡ ὁποία θέβαια θὰ ἦτο πολὺ πολὺ μεγαλύτερα ἐὰν ἡ ἄμυνα εἶχε σοβαρώτερον συγκροτηθῇ, ἡ ὁποία ὅμως, διὰ λόγους πλήρους ὀλοκληρώσεως μιᾶς διπλωματικῆς καὶ πολιτικῆς νίκης, συνεχίζεται μεγάλη ἐν Εὐρώπῃ, ἐπάνω εἰς δὲ αὖ τὰ ἀριστερὰ κόμματα, ἐπισείουσα τὸ φάσμα τῆς ἀναβιώσεως τοῦ γερμανικοῦ μιλιταρισμοῦ, τῆς ἀναβιώσεως ἐπικινδύνων γερμανικῶν ἐξοπλισμῶν καὶ οὕτω καθεξῆς. Καὶ ἡ πίεσις αὐτὴ ἀσκειται εἰς πολλοὺς κύκλους τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουσι αἰσθανθῆ ὅσα ἠσθάνθημεν ἡμεῖς πρὸ δέκα ἀκριβῶς ἐτῶν. Καὶ βλέπει κανεῖς κόμματα ὀλόκληρα, ὥπως τὸ Σοσιαλιστικὸν τῆς Γερμανίας, ὅπως μίαν μεγάλην μερίδα τοῦ Ἑργατικοῦ κόμματος τῶν Ἀγγλῶν, τὰ ὁποῖα μὲ μεγάλην δυσφορίαν δέχονται τὸν γερμανικὸν ἐπανεξοπλισμὸν, ἐνίοτε μάλιστα σαφῶς στρεφόμενα ἐναντίον του.

Μὴ λησμονῶμεν ἄλλωστε ὅτι ἡ Ρωσία ἀπέναντι τῶν Γερμανῶν ἔχει ἓνα μεγάλο δέλεαρ. Κρατεῖ ἓνα μεγάλο μέρος τῆς Γερμανίας, τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν, καὶ εἶναι φυσικὸν ἢ συνένωσις τῶν δύο Γερμανιῶν νὰ ἀποτελῇ τὸν κυριώτερον πόθον τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ. Διὰ τὴν ἐνοποίησιν ὅμως τῆς Γερμανίας χρειάζεται ἡ πόλεμος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποκλείουσι ὅλοι οἱ ἐχέφρονες ἄνθρωποι, ἡ συμδιεασμός, καὶ τὸν συμδιεασμὸν αὐτὸν θὰ τὸν δώσῃ μόνον μία ρωσικὴ συγκατάθεσις, ἡ ὁποία συγκατάθεσις δὲν θὰ δοθῇ, ἀν ποτὲ δοθῇ, παρὰ ὑπὸ ἄρους.

Καὶ ὁ ἄρως τὸν ὁποῖον ἡ Μόσχα σαφῶς διατυπώνει διὰ νὰ δεχθῇ τὴν διενέργειαν κάποτε ἐκλογῶν ἐν Ἀνατολικῇ Γερμανίᾳ, ὥστε νὰ δυνηθῇ ὁ Γερμανικὸς λαὸς νὰ ρυθμίσῃ ἐλευθέρως τὰ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ νὰ αὐτοδιαθέσῃ τὰ τῆς τύχης τῶν οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας, εἶναι ἡ ἄρσις οἰασδῆποτε γερμανικῆς παρασκευῆς εἰς πόλεμον καὶ ἡ λύσις οἰουδῆποτε δεσμοῦ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας μὲ τὰς Δυτικὰς Δημοκρατίας. (Κατὰ τρόπον ἀνάλογον, ἄλλοι δυνάσται ἀρνοῦνται, ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ ἀναγνωρίσουν εἰς τὸν Κυπριακὸν λαὸν τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως). Ἐννοεῖται δὲ πόσον ἰσχυρὸν εἶναι τὸ δέλεαρ αὐτό, τὸ ὁποῖον ἡ Ρωσία παρουσιάζει πρὸς τὸν Γερμανικὸν λαόν, ποθοῦντα τὴν ἐνοποίησιν τῶν δύο Γερμανιῶν. Ἐπομένως, ὑπάρχουσι κίνδυνοι, μεγάλοι κίνδυνοι, ἐξασθενήσεως. Ὑπάρχουσι ὅμως καὶ ὠρισμένοι πιθανότητες ἐμπλουτισμοῦ.

Ὁ ἐμπλουτισμὸς θὰ γίνῃ μόνον μέσῳ ἡμῶν. Μόνον ἡ Βαλκανικὴ Συμμαχία, ἢ τουλάχιστον ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Τουρκία, εἰσερχόμενοι ἀμέσως, ἀπευθείας, εἰς τὴν νέαν Εὐρωπαϊκὴν αὐτὴν Ὀργάνωσιν, ἡμποροῦν νὰ τῆς προσδώσουν τὴν σοβαρότητα, τῆς ὁποίας ἴσως ἀπολύτως νὰ στερεῖται ἐπὶ τοῦ παρόντος. Τὸ πιστεύω καὶ τὸ ἔλεγα ἀπὸ ἐτῶν, τὸ εἶπα ἐπανειλημμένως καὶ εἰς τὸ Στρασοῦργον καὶ ἐφέτος ἀκόμη, ἡ δὲ παρουσία ἐδῶ ἐνδὸς ἀγαπητοῦ συνχδέλφου, τοῦ κ. Μανούση, μὲ τὸν ὁποῖον

τόσον ἐγκαρδίως και ἀποτελεσματικῶς συνειργάσθημεν ἐκεῖ, μοῦ ἐπιτρέπει με συγκίνησιν νά ἀναπολήσω τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, ὁπότε και ὁ κ. Μανούσης δι' εὐγλώτων ἀγορεύσεων του ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῆς Βαλκανικῆς Συμμαχίας εἰς τὴν Ὀλομέλειαν. Ἐνομίσαμεν και οἱ δύο—και τὸ πιστεύω ἀκραδάντως ἀπὸ ἐτῶν—ὅτι ἡ προσθήκη τῆς Βαλκανικῆς Συμμαχίας—ιδίως τώρα ὅπου ἡ παλαιὰ διένεξις περὶ τὴν Τερζέστην μεταξὺ Ἰταλῶν και Γιουγκοσλάβων ἔχει εὐτυχῶς ἐκλείψει—θα ἀπετέλει μίαν σοβαρωτάτην ἐνίσχυσιν τῆς ὅλης Εὐρωπαϊκῆς Ἀμόνης. Δι' ἡμᾶς δὲ θα ἐδημιουργεῖτο τὸ μεγάλο πλεονέκτημα ὅτι θα ἐπετυγχάνομεν, ἐπιτέλους, τὴν ἔμμεσον ἔνταξιν τῆς Γιουγκοσλαβίας εἰς τὸ Βορειοατλαντικὸν Σύμφωνον, ὅπως και ἡ Γερμανία διὰ μέσου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ὄργανώσεως ἐντάσσεται εἰς τὸ NATO. Ἀλλὰ ἐπὶ πλέον θα εἴχομεν μίαν συμμετοχὴν ὡς Ἕλληνες εἰς τὰς παραγγελίας, εἰς τὴν βοήθειαν, εἰς τὸ ὕλικόν τὸ ὁποῖον θα μᾶς ἐδίδοτο ὡς εἰς σύνολον και τὸ ὁποῖον μεταξὺ τῶν διαφόρων συμμάχων θα κατανέμεται. Ἐὰν εἴμεθα ἔξω ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Συμμαχίαν εἶναι ζήτημα πόσα ποσοστὰ θα ἔμεναν διὰ τοὺς Βαλκανικοὺς συμμάχους τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τὴν βοήθειαν εἰς ὕλικόν, εἰς χρῆμα και εἰς παραγγελίας. Νομίζω ὅτι θα εἴχομεν μεγαλύτεραν συμμετοχὴν εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν μεγάλην ἀρωγὴν ἐὰν ἀπετελοῦμεν μέλη τῆς νέας Εὐρωπαϊκῆς Ὄργανώσεως. Καὶ φρονῶ ὅτι ἡ Κυβέρνησίς μας τὸ ἀντέληφθη.

Βεβαίως ὅμως ἔχομεν και δύο συμμάχους. Ἐκ τῶν ὁποίων μάλιστα ὁ εἰς, ὁ Τούρκος, ἔσπευσε νά ἀναλάβῃ και πρωτοβουλίαν διὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς Τουρκίας εἰς τὴν νέαν Εὐρωπαϊκὴν Ὄργάνωσιν, ἐνῶ ὁ ἄλλος, ὁ στρατάρχης Τίτο, ἔκαμε δηλώσεις μᾶλλον χλιαράς, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκλείει τὴν ἔνταξιν, δέχεται ὅμως τὴν συνεργασίαν. Αἱ πληροφορίες εἶναι ὅτι και εἰς τὸ Παρίσι μελετᾶται ἤδη ἐντόνως τὸ ζήτημα. Δὲν ἤξεύρω ποῦ θα καταλήξωμεν. Πάντως ἐπισημαίνω τὴν σκοπιμότητα μιᾶς στενωτάτης ἀλληλεγγύης μας με τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. Τὴν ἐπισημαίνω ιδίως εἰς τὰς παραμονὰς διαπραγματεύσεων, αἱ ὁποῖαι κάποτε, ἴσως συντομώτατα, θα ἀρχίσουν μεταξὺ τῆς Δύσεως και τῆς Ἀνατολῆς. Εἰς τὰς διαπραγματεύσεις αὐτὰς ἡ Εὐρώπη θα ἔλθῃ τσοῦτῳ μᾶλλον ἐπιδοφόρος, τσοῦτῳ μᾶλλον αἰσιόδοξος, ὅσον θα εἶναι και ἰσχυροτέρα. Τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν τὴν ἔλεγε πρὸ ἐνὸς μηνὸς εἰς τὸ Στρασβούργον ὁ ὑπαρχηγὸς τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ἀγγλίας κ. Μόρισσον, ὁ ὁποῖος με τὴν φωτεινὴν νοοτροπίαν τοῦ ἰσχυροῦ πολιτικοῦ, τοῦ μὴ δημαγωγουμένου πολιτικοῦ, ἐτόνισεν ὅτι πρέπει νά ἐνισχύσομεν τὴν ἀμυνὰν μας διὰ νά ἠμπορέσομεν νά εἴμεθα εἰς καλύτεραν θέσιν νά διαπραγματευθῶμεν κάτι με τοὺς Ρώσους. Ἡ δὲ διαπραγματεύσεις αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπίθανον νά ἐπιχειρηθῇ ἐκ νέου, με ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἐλπίδα δυνατότητος συνυπάρξεως τῶν δύο κόσμων. Καὶ φυσικὰ δὲν θα γίνω προφήτης και οὔτε κανεὶς ἐξ ἡμῶν ἠμπορεῖ νά προφητεύσῃ τὴν τύχην μιᾶς τέτοιας διαπραγματεύσεως. Δὲν εἶναι ὅμως ἀπίθανον και κάποτε νά συνεισθῶν και οἱ ἄστυνοι. Νὰ πύδουν τὸν χορὸν τῶν αἰ μωραὶ παρθένοι τῆς Μόσχας και νά ἀρχίσουν, ἀντὶ νά ρίπτουν ἔλαιον εἰς τὴν πυρὰν, τουναντίον τὸ ἔλαιον νά τὸ χρησιμοποιοῦν, και αὐτὸ, διὰ τὸν φωτισμὸν τῆς Οἰκουμένης, διὰ τὴν εἰρήνην τῆς Οἰκουμένης! Πάντως ὅμως, ἐν εἶναι βέβαιον: ὅτι, ὅταν θα σημάνῃ ἡ εὐλογημένη αὐτὴ ὥρα, ἡ δολοκλήρωσις τῶν τόσων προσπαθειῶν ποῦ σὰς ἐξιτόρησα διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀμόνης θα ἔχῃ ἀσκήσει ἀποφασιστικὴν, ἀποτελεσματικὴν ἐπιρροήν, ὡς προϋπόθεσις τῆς γενικῆς αὐτῆς εἰρηνεύσεως.